

تاريخ تاسيس

سنه ۱۳۲۴

۵ صفر الخير

# الدین والادب

نامنده

جلهء اسلاميه در

سنه ۱۳۲۴  
۱۵ رجب  
۲۲ آغست ۱۹۰۶

محرر وصاحب امتيازى :

قران خدام علمدين

ملا عالم جان البارودى.

خاريطو مطبعه

قران.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

### تفسير سورة البقرة

۷ نجی ساندين صونك

وَمَا رَزَقْنَاهُمْ يَنْفِقُونَ ﴿۱۰﴾

ترجمه: بزور فلاندرغان ( ویرگان ) نرسه دین انفاق ایدرلر. منقیلرننك اوچنجی صفتیدر اسلام اوگرتكان یخشیلقننك وچین كشیلك (انسانیت) نك اوچنجی رکنیدر بنده نك بنك لك وظیفه سی، آدم نك چین كشیلگی (انسانیتی)، درست مسلمانلق، متقیلك - بودورت تورلی سوز بر معناده در بر حقیقتین عبارتدر. مذکور اوچ صفت (ایمان بالغیب، اقامة صلوة، انفاق) بر له گنه توغادر. شول اوچ تورلی صفت بولمسه اول كشی ده اوزیننك بنده لك وظیفه سنی اوتاگان بولمای وچین كشیلك و انسانیت و حقیقی اسلامیت و اتقاء اول كشیده تابولمای.

بوسوزنی هر توغری عقلی ( منطقی ) كشی آنكلار دیوب بلام آنك ایچون بر بنده اوزیننك خالق و ربی و معبودی بولغان اللهنی درست روشده تانوماسه (۲) یایسه آنك رحمت و نعمتینه قارشو برده تشكر قیلماسه و یوكلگان آزغنه عبادتینی ده اوتاماسه ( توغریسی اللهنی

(۲) الذین یؤمنون بالغیب قول شریفینه اشارت

طنكلاماسه (۳) يایسه الله ویرگان دولت و مالندین الله ننگ فقیر و آبدراو  
بنک لرینه و کوچسز قزغانچ یتیم لرگه ، طول خاتون لرغه یاش بالالارغه بلا  
وجفاغه دوچار بولغان و یولده قالغان بیچاره لارغه کسمبندین فالغان قارتلارغه  
و بتون وقت و عمرینی دین یولینه صرف ایتکان یکتلرگه الوش چیقارماسه  
آنلارنی قزغانماسه آنلارنی اوز جنسی اوز ذاتی دیوب بلوب شفقت و یاردم  
قیلماسه (۴) اول بنده نی (۵) چوک بنده لك وظیفه سیننی اوتاوچی یایسه  
انسانیتلی یاکه چین اسلامیتلی دیورسنگ البته ایته آلمازسنگ بومسئلینی  
عقل برلده آنکلاو قیون کورلماس وانصافی برله اویلاغانده هیچ کمگاده  
چیت ویات طیولماس (۶) \*

مونا بو آیتده باشقه کوب آیتلرده سویلگان کبی شونی آنکلانادر  
ایمان بالغیب اقامه صلوتنی بر آز بیان ایدلی \*  
ایندی اوچنچی صفتنی ( انفاقنی ) بیان ایتارگه وقت کلسدی  
انفاق مالنی صرف ایتمک و تیوشلی اورنغه توتوق و کشینی فائده -  
لاندرمقدر زکات ، عشر ، فطره ، خاتون و بالا کرکلرینی یتوشدرو ،  
آنلارنی و خدمتچیلرنی طویدرو ، آتا آنا و باشقه قرنداشلرنی تر بیه قیلو  
ملت ایچنده بولغان آبدراو کشیلرننگ هر تورلیسینه یاردم ایتو بونلردین  
باشقه دین و ملت فائده سی بولغان اورنلر بارده انفاق اورنلاریدر .  
ومما رزقناهم ینفقون همه سیننی شاملدر .

\* \* \*

### انفاقننگ تیوشلی ایدکی

بنده تیوشلی روش اصوللی یول اوزره کسب ایتسه الله تعالی  
آننگ کسبینه برکت و یره مالینی کوبایتنه ولکن مال دین کشی فقط

(۳) و یقیمون الصلوة که اشارت

(۴) اوشبو ومما رزقناهم ینفقون غه اشارت

(۵) مذکور اوچ تورلی روشنی بیغماغان اوچ تورلی صفت برله صفتلاناغان بنده

(۶) جمله نی اولگی ساندین بیرو اوقوب کلگان کشیگه بوسوزلرنی آنکلاو

شاید بیک قولای بولور .

اوزی فائده لانیقی توبان درجه اشدر قلبینک فاتیغلی وقار القی  
آثارندین در وکشیک درجه سندی کوب یراق خلقدر شونلقدین  
الله تعالی انسانیت یولینی کورساتوب اوزجنسی بولغان مخلوقلارغه  
مروت وفقیر و آیانچ کشیلرگه اعانت بولینی کورساتوب شول یولده  
مالنی انفاق قیلورغه دیلامشدر.

انفاقنک اینک کم درجه سی سودا مالینک قرقدین بر الوشینی ،  
کوب برکات ووقتی غنه مشقت برله بولانورغان ایگون مالینک اوندین  
برسینی تیوشلی ارنلرغه صرف قیلونی کوچلاگان وهم خاتون وبالاسینه  
وابشقه یقینلارینه اسلامده یاردم ایدونی لازم قیلغان. تاکه فقیر لر  
کسبدین عاجز کشیلر هیچ قایوسی اورامده فالماسون تیوشلی اداب  
وتربیه آلودین محروم بولماسون آبدراو ویوداو سببلی توری  
اخلاقسز لقلارغه وجفالارغه دوچار بولماسون \*

ومذکور واجبلردین وآنلارغه اوخشاشلی واجبلردین ماعدا  
اورنلارغه صرف قیلونی لازم بولمسه ده بیک استحسان ایتکان وقرقدنغان  
قرآن وحدیثلرده نچه اورنلرده واجب بولمای توروب خلغسه شفقت  
ودینگه یاردم ایچون کوب مال صرف ایتولرنی ماقتانغان وبوندای  
اشدین الله ننگ بیک راضی بولاچاغینی آنکلاتقان .

مابعدی بولور انشاءالله



## الشمائل الشريفة

۷ نجی ساندين صونك

رسول الله ( صلى الله عليه وسلم ) نذك سوزى	كان كلامه كلاما فصلا يفهمه
آچىق بولوب هر آدم آنكلار لىقى بولا ايدى.	كل من سمعه * د
ياشل توس اينك سويكان توسى ايدى.	كان احب الالوان اليه
ياالغانچىلىق اينك دشمان كورگان خلقى ايدى.	الْحَضْرَة * طس
خرمالردين اينك ياراتقانى عجموة اسمليسى ايدى	كان ابغضُ الخُلُقِ اليه
آنكا اينك سيوكلى كيوم كولمك ايدى ( ۲ ) .	الكذب * هب
سوتنى هر اچملىكدين آرتىق سويار ايدى.	كان احب التمر اليه العجموة *
روزه توتواچون شعبان آيينى همه آيدين	ابونعيم
آرتىق بلور ايدى ( ۳ )	كان احب الثياب اليه
خسته قاتمده بارسه ياكه خستهنى كلتورسه	القميص *
لر ايتور ايدى كه «اي آدميلر نذك ربي بوخسته	كان احب الشراب اليه
نذك آورينى يبار، شفا بىرگوچى سن سنك .	اللبن * ابونعيم
	كان احب الشهور اليه ان
	يصومه شعبان * د
	كان يقول اذا اتى به مريضا
	او اتى به اذهب البأس
	رب الناس اشفي وانت
	الشافى

( ۲ ) كولمك رداغافار اغانده قول و باشقه تننى قاپلار ايجون اونسكغايراق. رسول الله ( صلى الله عليه وسلم ) نى نرسه مشقتسز بولسه ، فائده و پيرسه تكلفسز حاصل بولسه مانع شرعى بولماغانه شول نرسه نى اختيار ايدوچان بولغان .

( ۳ ) اوز تلاوى اوز اختياري برلان توتار ايجون شعبان آيينى آرتىق كورگان . رمضان روزهسى ايجون حاضرلانو و طبيعتنى اوكراتىر گه اونكغاي بولوا ايجون . رمضان روزهسى الله طرفندين سيوكلى كورلسگان و شونك ايجون هر بنده گه سيوكلى بولوى لازم بولغان .

لاشفاء الاشفاءك شفاء  
لايغادر سقما \* خ م ه  
سنتك شفانكدين باشقا شفايهق هيچ آوروقالدر  
ماس شفا برله شفاوير  
برقوم نك ايشگينه كلسه ( بر آدم گه كلسه )  
ايشگه توغرى كلما س ايدى ( ۴ )  
يستقبل الباب من تلقاء  
وجهه

ولكن من ركنه الايمن  
او الايسر ويقول السلام  
عليكم السلام عليكم \* د  
كان اذا اتاه الفىء قسمه  
فى يومه فاعطى الأهل  
حظين واعطى العزب حظا  
د . ك .

بلكه ايشكدين اونك يا كه بر آرزولك توروب  
السلام عليكم، السلام عليكم دبور ايدى .  
اگر بريردين غنيمت مالى كلسه شول اوق  
كونك بولار ايدى واهللى ( خاتونلى ) ادمگه  
ايكى الوش اهل سزگه ( اويلاننگان گه )  
برالوش و برير ايدى .

كان اذا اتى بطعام سأل عنه  
اهدية ام صدقة  
فان قيل صدقة قال لاصحابه  
كلوا ولم ياكل  
وان قيل هدية ضرب بيك  
فاكل معهم \* خ . م . ن .

رسوالله ( صلى الله عليه وسلم ) گه طعام  
كلتور سه لر صدقه موهديه مو دبور ايدى .  
اگر صدقه ديسه لر اصحابينه آشانكز ديوامر  
قيلور واوزى ييماس ايدى .  
اگر هديه در ديسه لر اوز قوليني سوزار  
وصحابه لر برله بر گه ييار ايدى ( ۲ )

( ۴ ) اچده گى خاتون قز سائر قوناغنه كور ساتماسداى نرسه لر كور لوب اويالماسونلر  
ديوايشكدين برياقده راق توروب تاوش و برور اذن ايستار ايكان .

( ۲ ) صدقه برله هديه آراسنده آيوره . صدقه بر كشينك محتاجلقينه قاراب آنى قزغانوب  
ياردم روشنچه وير لگان نرسه در . شونك ايچون صدقه آلوچيك بر درجه توبانلك و برگوچينك  
منتى آستنده فالوچيلق حتى و برگوچى آرترييهلى كشى بولغانده بايتاق خوارلق حاصل  
بولادر . رسول الله صلى الله عليه وسلم بتون خلقنك آرتوغى و يوقارغى درجه ده گيسى  
بولغاندين بر كشينك ده منتى آنكايوكلانماسكه و بر كشيگه كوره ده آنك توبانلكى بولماسقه  
تيوش بولا هيچ قايتورلى صدقنى آلو آنك شرافتلى رتبه سينه والوخ درجه سينه  
مناسب بولماي \*

صدقه نك واجبه سيني ( زكات عشر كى ) مالنك كرى و سبوروب تاشلاو تيموش بولغان  
چوي حكمنده بولغان ايچون رسول الله نك ( صلى الله عليه وسلم ) بتون نسلينده آلودرست

كان اذا اخذ مضجعه جعل يدك  
اليمنى تحت خده الايمن \*  
طب .  
كان اذا اخذ مضجعه من  
الليل وضع يده تحت خده  
ثم يقول

باسمك اللهم احيوا باسمك  
اموت \*

ياالله سننك اسمنك برله تريلامن (تريك بولامن)  
وسننك اسمنك برلان اولامن ( تريكلكم  
اولما كم سننك قدر تنك ور حمتنك برله گنه ديو  
اولمگه اوخاشاشلى اويقو آلدننه اللهدين  
استعانت قيلغان )

واذا استيقظ قال  
الحمد لله الذى احيانا بعد ما  
اماتنا واليه النشور \*  
حم . م . ن .

كان اذا اخذ اهلَه الْوَعَكُ  
امر بالحساء (۲) فُصنعَ ثم  
امرهم فحسوا \*  
بىورغى بويىچه ايچكانلر .

بولماي الله تعالى آننك نسلينى ده شرافت وحرمتكه زيان كلتوروردای نرسهدين ساقلاو  
تيوشلكينى بلدرگان \* اماهديه براونى سويگا نلکينى بلدر و سويشونى آرتدرر ايچون  
مروت - مروأت (كشيلك) يولنچه ويرلمش صله وعلاقه (اعانه دگل) در . بس هديهنى  
قبول ايده كلكانلر . ترييهلى واويلي كمنهلر - كهريت احمر - صدقه دهده آلوچيننك يوزينى  
ساقلاو مرتبه سيني الوغلاب هديه ديوب قبول ايتودين اوزلرى بيكرك شادومنون بولوب  
انسانيتلى معامله قيلالار، آز بولسه ده دنيا ده آدم تابولغالاي .

(۲) حساء - صوغه بر آزاون ماى توغوب ياكه بال قوشوب سيوق حاله پشروب  
استعمال ايدرلر .

وكان يقول انه ليرتواً  
فوءاد الحزين ويسر وعن  
فوءاد السقيم كما تسرو  
احدكن الوسخ بالماء عن  
وجهها \* ت . ن . ك .

كان اذا اراد ان ينام وهو  
جنب توضأ وضوءاً للصلوة  
واذا اراد ان يأكل او يشرب  
وهو جنب يغسل يديه ثم  
ياكل ويشرب \* د . ن . ه .

اگر جنب وقتنده يمك يا كه اچمك تلاسه  
قوللرینی یووب آشار و اچار ایدی .

اگر سفرگه چقماق بولسه خاتونلرینه قرعه  
صالدرور .

وقایوسینه قرعه چیقسه شونی اوزی برله  
سفرگه آلوب چیقار ایدی .

آخر بولور انشاءالله





## اقامة صلوت .

اقامة صلوت - نمازنى تورغوزونى وقتلر ينى رعايه قىلونيده اچينه  
الادر . وقت كى بىوك شرطى وحكمتى رعايه قىلونماسه نماز  
تورغوزولغان نماز بولماي يقولغان نماز بولسور . الله نىك اذنى برله  
جبرائيل (عليه السلام) رسول الله غه (صلى الله عليه وسلم) بش نماز نىك  
اينىك شرافتلى وكوب ثوابلى وچين نيوشلى وقتلر ينى بلدرگان و برابر  
اوقوب كورسكان اوزنىك وامتنىك ايچون نماز وقتلرى اوشبو ديو  
تنبيه ايتكان (۲)

بس هر مؤمن اوزره - الله نىك رضالقينى ايستاوچى و پيغمبر گه اشانوچى  
واننىك يولى اوزره كيدوچى واننىك تعليمى يوكلاوچى بولغان ايچون -  
لازمدر كه نمازنى الله نلاكان وفرشته اوگرتكان و پيغمبر بيورغان  
اوتانگان وقتلرده اوتاسون وشول وقتلر شرافتنده نماز برله كوب  
خير وثواب كوتسون \*

خواجه سى طرفندىن آچىق بيورلغان اوتانوكه آشوقدرلغان خدمتنى  
كىچوكدر و خدمتچينىك الوغ عيبى و بىك اويالورلىق گناھيدر اما وقتى كلو برله  
كىچوكدر ماى نيوشلى وكوركام روشده اول خدمتنى اوتانوا ماقباولى  
وخواجه نىك رضالقينه ويخشى مكافاتينه بهانه (سولتاو) بولا و خدمتچينىك  
اوز ينىكك كونكى راحت وطنچ بولماقينه سبب بولا .

مونا شول اولچاوبرله گنه قاراغانده نماز نىك وقتينى سافلا و تيوشلى ايدكى  
ويالقا ولا نوب كىچوكدر و واعتبار سزلا نوب انوتويا كه قالدر و بايتاق قورقچلى  
والداغى كونىك الوغ جز اغه دوچار بولوغه بهانه بولوى بىك احتمالدر  
نمازنى وقتنده اوتانوىك فضيلتنىك تورلى حديث شريفلر كلگان وكوب وعكلىر  
بولغان وهم كىچوكدر و نىك يمانلقنده كوب قورقچلى خبرلر ثابت بولغان

(۲) كتب ستهده - صحيح بخارى و سنن ترمذى و ابى داود و نسائى و ابن ماجه و موطاء

مالكده ذكر ايدلكان

والوغ گناه ايدكنى انكللاتولغان \* من بو اور نه بو ايكي اشننك در جه سيني  
 توغرى عقل بوينچه غنه آنكللاتاسم كلدى وهم اوشبوڭا كو چكنه گنه قونم وقسه  
 غنه سوزم برله حقنى آنكللاسى كلگان كشى آنكللارديو اميدلندم \*  
 بزنىك قزان و بلغار (۲) ولايتنك؛ عمومى قار اوغه كوره نمازده ساقلق و وقتلر ينى  
 رعايه باشقه شهر لر كه نسبت ايله كوب نچار وتوبان بولمسه ده خصوصى  
 ايكندى نمازى وقتنك عيبلر لدر مسجدلر اوقو شلار ينه قار اساقك ايكندى  
 نماز ينى تيوشلى وقتندين كوب كيچوكدر الار شريعت اولچا و ندين چيقار الار  
 كو برك مسجدلرده وقت سار تين مكر وه و بدعت ر وشك اوتايلىر . ابوده اوقوچى  
 خاتون قز و جماعتكه اولگوره آلماغان اير لر طبعى بيكر ك صونكغه قالد ر الار  
 ايكندى نيك شريعت ( رسول الله صلى الله عليه وسلم ) بيور غان وقتى  
 واوتار كه تيوش ديو كورسنگان چيكلرى بر نرسه نيك توش كولا گه سندن  
 باشقه شول نرسه چاقلى ابكى الوش كولا گه بولوب يتسه ايكندى ايچون  
 تمام شبهه سز وقت بولا اوشبو وقتده اوق اوقوماى بر آز كيچوكدر سه  
 قوياشنىك نور ينه و يافتيلقينه كملك كلگان بولمسه ، فسقه چاسى قوياش  
 هنوز كوزنى چاغولدر سه باغوممكن بولمسه ايكندى درست سنتكه  
 خلاف بولماى ولكن بو وقتندين كيچوكدر سه قوياش سار غايغانچى  
 قالد ر سه مكر وه - حرامغه يقين - وقت بولا بو وقتقه قالدرو درست دكل  
 رسول الله نيك ( صلى الله عليه وسلم ) تعليمينه و اوقوينه و رضالقينه خلاف بولا  
 ايكندى نيك اخير وقتى ( هر كتابده بار ) قوياش باتقانىچى ديگان سوز ؛  
 ادا برله قضا آرار ينى آيور و ايچوندر قوياش باتوغه قالد ر سه نمازى  
 قضا بولا گناهى كو برك بولا سار غايغان قوياش بار نده اوقوسه قضاغه  
 قالد ر وغه كوره گناهى آزارق بولوب ادا اسمنك بولا ولكن رسول الله نيك  
 ( صلى الله عليه وسلم ) و صحابه لرنك عمللرينه و اوگر اتولرينه  
 ( ۲ ) حرمين و مصر و استانبول اصطلا حلا رنچه ايدلى دوله روسيه تحت استيلا سنده  
 بولغان مسلمان شهرلر ينى قزان ولايتى و خقللار ينى قزانلى ديور لر بلغار اينك توب آتاقلى  
 شهرمز و قوه مز در

خلاف بولغاندين نمازی مکروه و بدعت برله فاتوش بولا \*  
ایکندینی ایرته رک اوقوتوغریسنده بولغان کوب حدیثلردین بعضر  
صیحیح بخاری و مسلم ده (۱) انس بن مالک دین (رضی الله عنه) کو چورگان  
رسول الله صلی الله علیه وسلم قویاش یوقاری آق حاله ایکندینی اوقورایدی  
ایکندی اوقوغاچ عوالی (۲) گه کیتکان کشی قویاش کوتارنکی وقتده  
باروب یترایدی .

امام بخاری بعض عوالی دورت میل ( سکز چاغرم ) قدر یردیگان  
ایکندیدی صونک قویاش قزار غانچی یدی سکز چاغرم یر بار لوق بولغاچ  
باتودین ایکی اوچ ساعت قدر مقدم اوقولغان بولا .

امام مسلم (صیحیح مسلم ده) انس بن مالک دین (رضی الله عنه) کو چروب  
ایتیه: رسول الله صلی الله علیه وسلم بزگه ایکندی نمازینی اوقوتقاچ بنوسلمه قبیل  
سندین براو کلوب یار رسول الله توه چالماق بولا ایدک سننک حاضر بولونکنی تیلای  
ایدک دیدی رسول الله صلی الله علیه وسلم یاری دیو کیتدی بزده برگه  
کیتدک توه هنوز چالونماغان ایدی چالیدیلا توغرا دیلار بر آزینی  
پشور دیلر قویاش باتقانچی یدک .

بو حدیثدین هم آنکلانادرکه البته ایکندینی قویاش بابودین  
ایکی اوچ ساعت قدر الوک اوقوغان .

حدیث عبارتق «صلی لنا رسول الله صلی الله علیه وسلم العصر فلما انصرف  
اتاه رجل من بنی سلمة فقال یارسول الله انا نرید ان نخرج جزورا لنا ونحن نجب  
ان تحضرها قال نعم فانطلق وانطلقنا معه فوجدنا الجزور لم تاخر فنحرت  
ثم قطعت ثم طبخ منها ثم اكلنا قبل ان تغيب الشمس . م .

(۱) حدیث عبارتق ان رسول الله صلی الله علیه وسلم کان یصلی العصر فلما انصرف  
مرتفعة حیه فینذهب الذاهب الی العوالی فیأتیهم (ای اهل العوالی) والشمس مرتفعة \*  
وبعض العوالی من المدينة اربعة اميال اونحوه . . خ

(۲) عوالی عالیه جمعی بولوب مدینه ننگ فبا طرفینی شهرگه کوره یوقاری طرف  
بولدقندین عوالی دیمشدر .

دخی صحیح مسلمده حدثنایحیی بن ایوب و محمد بن الصباح وقتیبه و ابن حجر قالوا حدثنا اسمعیل بن جعفر عن العلاء بن عبدالرحمن انه دخل علی انس ابن مالک فی داره بالبصرة حین انصرف من الظهر وداره بجانب المسجد فلما دخلنا علیه قال اصلیتم العصر فقلنا له انما انصرفنا الساعة من الظهر قال فصلوا العصر فقمنا فصلینا فلما انصرفنا قال سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول تلك صلاة المنافق یجلس یرقب الشمس حتی اذا كانت بین قرنی الشیطان قام فنقرها اربعا لا یدکر الله فیها الا قلیلا .

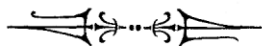
ترجمه سی: علاء ابن عبدالرحمن ایته: مین اولی نمازی اوقوب مسجد یاننک انس بن مالک بیورتینه کرگاچ ایکندی اوفودنکرزمو دیب سورادی بز حاضر اولی دن چیققدق دیب جواب ببردک انس حاضر ایکندی اوقورنکر دیدی بزده توزوب ایکندی اوقودق . نماز اوقوب بتورگاچ انس ایتدی من رسول ( صلی الله علیه وسلم ) دن ایشوتدم ایتدی منافق نذک نمازی شول بولور اول قویاشقه قاراب اولتورور قاپچان قویاش باتا باشلاسا توروب الله نی ذکر ایتمایونچه گنه دورت مرتبه چوقور ( یعنی تاوق چوقوغان کبی تیز تیز باشین اورور ) دیه کدر .

مدینه منوره ده مصر وقسطنطینییه ( استانبول ) ده ایکندی نمازی قویاش باتودین کامل ایکی ساعت الوک اوقولادر قولمه بولغان فرق ایلی قدر حدیث بر ایکی یوز قدر فقه حنفی کتابلر ندین تکرار قار اوم وتطبیقم صونکنک تا بدقمه کوره مذکور ایکی شهر نذک اوقوشی اینک سنتکه موافق اوقوش در مکّه مکرمه ده حنفیه نذک مثلر وایتینه بناء شافعیه دین اول اوقیمز جاهمزی ساقلایمز دیه غروب دین اوچ یا که اوچ یارم ساعت قدر الوک اوقوشلی ابرته رک ومذهبه ده بایناق احتیاط سزلق کور لدر ( ۲ ) بخاراده ضررسز غالباً ایشانلر

( ۲ ) کاشکه مکّه مکرمه ده مدینه منوره وقتینه قالدروب دورت بش جماعه بولوب متعاقب اوقوب قصدا تفریق جماعات قیلما ینچه تعصب مذهبلرنی تاشلاب مدینه منوره کبی غروب دین ایکنی ایکی یارم ساعت مقدم اوقوسه لارچی تورلی یا تدین سنتکه موافق بدعت دین یراق بولور ایدی .

ایکندیسندین باشقه بر ساعت مقدم اوفولا مسجد جماعتی ایچون سنت و مستحب وقتننک اینک صونک چیکیدر قزانده بشنچی مسجد و فارغالیه بر نچی مسجدده کذلک بفضل الله تعالی بر آز سنتکه یقینلا شمشلاردر تر ویسکیده بخارا تأثیری یوق دکدر .

بزننک مملکتده ایکندیننک کیچوگوسیبی ایشانلارننک و باشقه یخشیلارننک ایکندی واقشام آراسنده مسجدین چیمهای اوراد و تعلیم ذکر برله اشتغاللری و خلقنسیده شوونکار قز قدر ولاریدر خلقنی بو فائده لی اش برله یوانور ایچون اینک موافق وقت ایکی وقتدر ایرته نماز ندین صونک قویاش چقغانچی ایکندی صونک قویاش باتقانچی بر ساعت و آرتق اولتور و طبیعت ایچون خیلا آغر بولغانلقدین ایر کسر آفرین آفرین شول آرالارنی تارایتولغان آلائی بولای روایتلر تابولغان ایرته نمازینی بایتاق یرده کیچو کدر لگان ایکندینی کو برک یرده کیچو کدر لگان خلقمز یخشیلارننک هر ایشینه تقلید قبلغانلار خصوصی موندای ایکی اشنی ایکندی واقشام بر یولی راق بتور و اونکغایلی بولغاندین بیکر ک تیز قبول ایتمک انلر .  
 حرمین و قسطنطنیه ایشانلری ایکندینی تیوشلی وقتننک اوقی توروب اوراد و تعلیم ذکر ایچون قولایلی تابقانلار خلقنی یخشی کوندرگانلر  
 هذا والله اعلم بالصواب



## ﴿ مدرسهٔ محمدیه نظامنامه سی ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى

ارباب ابصار وذوات اعتبار که آنیق کم دین و ملتتک قوام و بقاسی علم و عمل و ترقی معارف و مراسم ملیه نی محافظه بر لدر . علم و ترقی معارف مدارس اسلامیہ نذک قالبا و قلبا اصلاحی و ترقیسی ایله در دست ایدل چکدر . مدارس نذک قلبا صلاحی ایچون اولغان اسباب کثیره جمل سنندین طلبهٔ علوم نذک سیرهٔ و صورت صلاحتری و سنته نبویه که مطابقتری و عادات ملیه که موافقتلریدر .

**فلهدا** علوم شرعیه و اخلاق اسلامیہ و سیرهٔ محمدیه که نمونهٔ خیر یتوشدر مکی مأمول بولغان « **مدرسهٔ محمدیه** » اهالیٔ مسعوده و طلبهٔ غیر معدوده سی ایچون بعد المشورهٔ المسنونهٔ مستعینا بالله القوی القدیر و متوکلا علیه ۱۳۲۲ سنه باشنده اوشبو قانون ترتیب و اعلان ایدلدی .

کریک کم مدرسهٔ مذکوره که منسوب افندیلر خواه مدرس خواه و کلاء (خلفه و مبصرلر) و ناظر و خواه طلبه کباراً و صغاراً اوشبو قانوننی محترم توتقایلر و هر قایو ماده سیننی اعتبار ایله لازم الاستماع و واجب الاتباع کور گایلر و حسب الطاقة اوزلرینی آنکا تطبیق ایتکایلر . امیدکم برکتلی علم و گوزل اخلاق حاصل ایدوب خدمات ملیه که موفق بولوب عندالله مقبول و مأجور اولسونلر و هو ولی الهدایة \*

**طلبه نذک مدرسهٔ محمدیه که قبول ایدلمکی ایچون**

### شرائط

۱) مدرسه که قبول ایدل چک شاگرد نذکره و سائر جهات دین روسیه نظامینه موافق بولسون و اطبا نظر نچه ساری ظن ایدلگان امراض دین سلامت بولسون، نفقه و کسوه سینه اقتدارلی، مدرسهٔ اداره سی طرفندین تعیین ایدلمش

سنوی اعانه لرینی اوتارلیک،<sup>۲</sup> و سابقا فسق و فسادی ثابت بولماغان ذات بولوق تیموشلیدر.

۲) هر شاگرد اوشبو قانون نامه‌نی یخشی آنکلاب طیب نفس برله قبول ایتمک تیموشلیدر. (کک یاکی کک ایسکی شاگرد لر دین اوشبو قانونغه راضی بولماغان کشی مدرسه‌گه قبول ایدلماس فقط قانوننی آنکلاب رضالقی آنیقلا نغان شاگردنی مدیر قبول ایدر).

۳ -- یانکی شاگرد مدرسه ننگ امور داخلیه سینی قارار ایچون انتخاب برله و عندالضرورة مدیر تعیینی برله بیلگولنگان (هیأة صغری) طرفندین امتحان ایدلوب تیموش کورلگان صنفقه الحاق ایدلور.

امور سته ضروریه: اکل و شرب نوم و یقظه حرکت و سکون.

۴ -- هر کم آشخانه اداره سندین مکان عمومیده ییمک ییار خصوصی پشورمک خصوصی اورنده ییمک (خصوصی مدیر اذندین یا که نائبی اذندین باشقه) درست بولماس وهم خارج مدرسه‌ده بولغان آشخانه لر دین ییمک عادتی اختیارلی بولماس (مدرسه آشخانه‌سی یوقارغی هیأت نظارتی تحتنده حالینه کوره اصلاح ایدلور) (۳)

۲ هر شاگرد اولاً مدرسه اداره سینه تذکره‌سی (پاسپورطی) ایله عادی کهنه‌لر بش صوم اقتدارلی کهنه‌لر اون صوم دولتلی کهنه‌لر اون بش صوم سنوی جماعت آقچه‌سی تابشروب تذکره سینی قاضیغه تابشراچ مدرسه دین اورون کورساتیلور.

حس خیر و خیر خواه مدرسه بولغان ارباب همت طرفندین (طلبه و غیر لر دین) مدرسه ایچون اعانت مع الممنونیه قبول ایدلور

۳ مدرسه ننگ داخلی اشترین (شاگردننگ قبول امتحانی، اخلاق و نظافت نظارتی و سائر حوایجی) بقار و یوروتور ایچون الوغ و کوچک خلفه‌لر ایچندین سایلانمش دورت و یوقارغی درجه شاگردلر ایچندین سایلانمش اوچ مجموعی یدی اعضادین مرکب بر هیأة صغری تشکیل ایدلور. بوهیات هر اون بش کونده مدرسه اداره خانه سنده بر ییغولوب مدرسه ننگ احوالی تیکشور و حوایجینی و سائرو قایعینی کوزادر. و عندالضرورة آیورم ییغولش یاسار کرکنچه واقعه لر نی قارار مستحق مجازات کهنه بولسه اجرا ایدر. مگر مدرسه دین چیقارو تیموش کورلگان ماده‌ده هیأة کبرایه عرض ایدر هیأة مذکوره تیموشلی تابسه تنفیذ ایدر و هر اشنده اکثریت بزله قارار ویرر و هر قارار دفترگه ثبت

۵ — اش وچای نیوشلی وقتلرنده بولوب درس و نماز وقتلرنده (اذان اوقولوب جامعه جماعت نمازی اوقولغان مدته) بولماس .

۶ — سنتابر باشندین آپریل باشیناچه کیچ اون ساعتدین یوقلاو ایچون یاتورلار آلتی بدی ساعت قدر یوقلارلار .

۷ — ابتدائی و رشديه شاگردلری درسلری تمام اولدوقده بر ساعت قدر، اعدادیه و عالییه شاگردلری اولی برله ایکندی آراسنده کسب هوا و استراحت ایچون برر ساعت چیقوده اختیارلی بولورلار .

۸ — اوشبو تنفس و کسب هوا ماده سنده اختیار ییدنچی مادهنی بخشى رعایه ایدن شاگرد حقنده در اگر ساعتلرده مساهله ایدن اولسه اول کمنسه اوقات مذکوره ده سائر اوقات قیاسنچه فقط اذن خصوصی برله چیقاریلور .

### عبادات .

۹ — اون یاشندین کیچکان شاگرد كرك اوقونوچی كرك اوقونوچی بش وقت نمازی وقتلارنده اوتارلر . رشديه ایکنچی صنفندین یوقارغی هر قایو صنفی شاگردلری مسجد جماعتینه دوام ایدارگه تروشورلار هر کونده ایکندی واخشام نمازلرینی مسجد جماعتنده ادا ایدرلر البته تخلف ایتمسلر .

۱۰ — نمازی هر قایده اوقوسالارده، فرض واجب و سنت لرینی

ایدلور . آن طرفده قالغان کمنسه خصوصی فک . یین یازوب باشقلر علی الاطلاق امضا قیلورلار اوشبو هیاه ننگ قرارینی مدرسه ننگ فاضیسی و آننگ معاونلری بولغان مبصرلر اجرا ایدرلر . و مدرسه ننگ مالی اشلری (یلوتوق یاقتورتوق توزایتمک آرچوتوق مصارفی کبی) ایچون و هیاه صغری استوندین شکایت قبول ایدر ایچون ایکنچی بر هیات ترتیب ایدلور بو هیات مدیر یا که مدرس ، ناظر مدرسه محله و کلاسندین ایکی ذات هیاه صغری اعضاسندین هر بیغون وقتنده ساپلانغان بر خلفدین مرکب بش اعضالی هیات بولور بو هیات هر آید، مدیر مدرسه دائره سنده بر مرتبه بیغولورلار حاجت بولغانده حاجتکه کوره بیغولورلار و بو هیات قرارینی ناظر مدرسه اجرا قیلور و اکثریت برله بولغان قرارلارینی بدستور دفترگه ثبت قیله بارزلار .



رعايه و آداب شرعيه سيني محافظه برله ادا ايدرلر. آداب عرفيه سنده اختيارلى بولورلار و مسجد ننگ ده آدائيني رعايه ايدوب خلق ايجون نمونه خير بولورغه سعي ايدرلر.

### آداب معيشت و معامله .

(۱۱) هر كمنه مدرسه نى تحصيل آداب و تهذيب اخلاق محلى تانوب طاقتنجه اوزيني حيوانيتدين تخليص و انسانيت برله تزيين ايدارگه سعي قيلمق كرك \* و لهذا هر كمن اوزندين پيش قدم يوقارغى درجه كمنه گه رعايه و احترام برله، پس قدمگه توبان درجه گه لطف و مرحمت برله معامله ايدر. هيچ كمن و حشيانه و ظالمانه معامله ده بولماس \* خلفه و مبصر و ناظرلر نى ايورم محترم توتارلار، و آنلارده هر كمنگه شرع و قانون تحملنجه ملايمت اوزره معامله ايدرلر و هر كمن خارجى آدميلرگه ده حسن معامله و حسن اخلاق اوزره مخالطه قيلور \*

۱۲ - مدرسه ننگ داخلى و خارجى نظامتينه خلل كلتورماسكه و حسن و استحكامينى نقصاندين و هواسينى فساددين محافظه غه اجتهاد ايدرلر (۲) حجره داخلينده هر و گه آياق قابلارينى و قهقانلرينى كرتمك، و ديوارلرينى يازو و امثاله برله بوزمق، و اين ما اتفق تكورمك و سنكورمك كى تريبه سزلك اشلر ندين احترام ايدرلر \* فضول و مالايعنى سوزلردين و خصوصا مغاير آداب بولغان سيزغيرمق و اورنسز قچقرمق و كولمك كى اشلردين البته اجتناب ايدرلر. و قايدده بولسوده مدرسه ناموسينه تيگان سوزدين قطعيا احترام ايدرلر.

۱۳ - شراب، سرقه، خيانت، افساد ذات البين، بهتان، غيبت، و ترك سمع و طاعه كى منهيات شرعيه دين يراق بولورلار \* و هم كاغد اويونى، قوبوز، تما كو امثالى مذموم اشاردين اجتناب ايدرلر \*

(۲) پياله و اتفق ايشك آرقانلرينى اوزمك اشكافلرغه خلل كلتورمك كى جزئى ضررلر كم طرفندين و نى جهت برله ايرشساده ضمان يوكلادلور.

(۱۴) سنتابر باشنگ مدرسه آچیلور، شرايطيله شاگرد قبول ايدلور \*

سنتابر اوننده درس لر باشلانور \*

— اوكتابر باشدين صونك مدرسه گه شاگرد قبول ايدلماس \*

آپريل اوننده امتحان باشلانوب اخيرنده تمام بولور \*

وامتحان تمام بولو برله شاگردلرگه قايتو ايچون اذن ويرلور

بلکه قايتوغه تکليف ايدلور \*

اون بشنچی مايده مدرسه ده ساچيلردين باشقه شاگرد قالدولماي

سنتابر باشيناچه باغلي تورر \*

امتحاندين آشوغوب كيتكان شاگردني ايكنچي يل مدرسه گه

قبول ايدلسه صنفدين آشورلماس \*

۱۵ — هرکم (مدرس، خلفه وشاگرد) تيوش بولغان وظيفه

درسيه سنده مقيد اولاراق طاقتي صيغدرغاچه اتقان ايله دوام ايدر مدير

طرفندين بعدالشوري تعيين ايدلمش جداولدر وسه هيچ بر تنقيدسز (۳)

اجتهاد اوزره اوقور وانكلاو ايچون البته بئله جهدايدر آنكلماينچه

قالوني جائز كورماس آنكلاو ايچون استفسار ايدر، مناظره فيلور (۲)

تملق فيلور هيچ كمدين استنكاف ايتماس اوگرانور \* خلفه لرده بو بابده

الته هساعه لي بولورلار و معاونه لي بولورلار درس ايچون تعيين ايدلمش

وقتلارده باشقه نرسه برله اشتغالني هر كم يساق توتار و عمر و وقت ضايع

(۳) درس پروگرام سنده تجربه صونكنده قصور بلوب ويا كه بر آدم طرفندين

تنبیه ايدله ايكان كله چك سنه ايچون عرض ايدلور. هيئات تيوشلي دفترگه يازار قش ايچنده

پروگراما آلماشدرلماس .

(۲) مناظره ايسكي شاگردلرده تورلي اخلاقتسزلق قاتوش بولغاندين درجه افراطده

بلکه درجه كراهت و حرمتده ايدى . يانك فيلرده بتونلاي سونوب درجه تفريطكه كلدى

و درس لري غالباً تفتيش و تحقيقسز اوقوعه و سطحى درجه ده قالدروب اوتوگه سبب بولدى .

والحق العدل بين الافراط و بين التفريط مناظره عنواني نك ايتسادكنجه شركاء آراسنده

محبت و رعايه آداب اوزره فكرلشك تنقيد ايدشمك هو الحقنى ايزلشمك و بو واسطه حسنهار

سايه سنده مساعله رنى اتيق آنكلامق و آچيق كونكله قالدريمق شهبه سز فائده لي و اصول

تعليم فننچه ده بيك مقبول و كافه عقلا طرفلرندين معقول كورلمشدر .

ایتماس الیواقیت تشتیری بالموافیت والموافیت لا تشتیری بالیواقیت \* مذکور قانونغه راضی بولوب مدرسه محمدیه گه کرکان وشول روشده تورغان شاگردلرنی توبانده ذکر ایدله چک جد اول دروس بوینجه یخشی جدواهتمام برله مدرسه محمدیه اوفوتاچق بولادر. در سله ده مراجعت ایچون تورلی کتابلر کورسادلور و دستور درس اولاراق بر کتاب تعیین ایدلور ولکن در سله بارچه سی کتاب یوز ندین بولما ینجه شفاهی ایدلور گه اجتهاد ایدلور \*

ولکن بوسنه تورلی سبیلر سارترین فقط توقز صنفقه شاگرد قبول ایده چک :

۳ صنف ابتدائی ۴ صنف رشدی بر صنف اعدادی ( اوتکن سنه رشدیه در سله رینی تمام ایتکن شاگردلر وبرنجی اعدادیلر دین ایتکن شاگردلر ایچون ) وبر صنف عالی ( اوتکن سنه اعدادیه در سله رینی تمام ایدوب قانون مدرسه گه موافق بولغان یوفارغی در جهده شاگردلر ایچون ) بولغان وخارج مدرسه دین مجرد درس طنکلاو ایچون کلکان شاگردلر ایچون بونلر دین ماعدلر سله بوسنه اوفوتولیه چق. اربابی بولغان ائندیلر گه مدرسه محمدیه اجنبی کوز ایله باقیاساده خدمتلر ندین معذوره در \*

### ابتدائی برنجی صنف پروغراماسی

هفته ده  
دروس  
عددی

۱۴ الفباء قرائت ترکیه املا، یازو، قرائت عربیه، عربچه اوقو هفتیک ترکیه گه ملکه حاصل بولغاچ باشلادیلور تخمینا دورت آی صونک.

۳ حساب یوز گه قدر تعداد وترقیم ذهنی جمع وطرح

۲ شفاهی معلومات : اعتقاد اخلاق تاریخ جغرافیه گه دائر معلومات .

۱ علم اشیا بالاننک کوزی کورگان نرسه لر دین عقلینه صیغار قدر

معلومات ویرلور .

۱ اشکال و صزقنر .

۱ حفظ : تعوذ ، نسیمه شهادتین صلوات . سورہ فاتحہ اخلاص کوثر

درستلاب حفظ ایتدریلور .

۱ الہی کویلی مناجات او قودلور .

۲۳ درس

### ابتدائی ایکنچی صنف

۴ قرآن ادغام ، اظہار ، اخفا ، ومدلرینی اجرا ایتدریلور وسائر قواعد

وفتنچہ او قودلور شفاہا بیک ینکل قاعدہ لر بیان ایدلور .

۴ قرائت ترکیہ

۲ طہارت ونماز شفا ہی وعملی

۱ عقاید شفا ہی

۱ علم اشیا

۲ شفاہا معلومات جغرافیہ تاریخ اخلاق سیرگہ دائر شیلر وقصہ لر

آنکلادیلوب صبیان طرفندین تقریر ایتدریلور .

۳ حساب منک گاجہ تعداد ترقیم یوز گاجہ ذہنی اعمالی اربعہ ، تحریری

جمع طرح ، ینکل مسئلہ لر تطبیق .

۲ یازو

۲ املا

۱ حفظ سورہ فیلگہ قدر ، آیۃ الکرسی ، قنوت تشہد ، جامع

دعاسی ، ثناء دعاء جامع ،

۱ الہی

۲۳ درس

### ابتدائی اوچونچی

۴ قرآن تجویدگہ تطبیق ایله

۴ قرائت ترکیہ اوشبو قرائت آراسنک شفاہی قواعد ترکیہ تلقین ایدیلور

قره باشده بولغان قدر قواعد ضبط ايتدرلور .

۱ تجويد

۲ عبادات اذکار الصلوة صوم و زکات

۳ حساب ضرب تقسیم عملیاتی برله کرات جدولی .

۲ حسن خط

۲ املا

۱ حفظ اخير بقره اخير سورة الحشر آل عمراندين واعتصموا مقرأی

۱ الہی

۲ شفاہی معلومات

۱ تاریخ اسلام

۲۳ برنچی رشديه پروغرامماسی

۳ قرآن تمام قواعدکے تطبیق برله

۵ ترکیب قواعد و قرائت

۱ اخلاق

۱ عبادات

۱ تاریخ

۱ جغرافیا

۲ حساب اعمال اربعه تطبیقاتی برله اتقان ایدلور .

۱ علم اشیا

۱ حسن خط

۱ حفظ سورو الہی

۱ انشاء و املا

۱ عربچه فسقه چه بولغان احادیث شریفه دین ۱۲۰ قدر حدیث

اوقورلار و یادلارلار .

هرکون اولی دن صونکره مدرسه یاننده اولغان شهر مکتبینه کروب

روسچه اوقورلار .

### ایکنچی رشدیہ پروگراماسی

۲ قرآن تجویدکہ تطبیق برلہ

۷ صرف عربی، قرائت عربیہ، املا عربی ترجمہ عربیہ دین

ترکیچہ گہ وبالعکس

۱ اخلاق

۱ عبادات

۱ تاریخ

۲ جغرافیا

۲ حساب اعداد مرکبہ اعمال اربعہ سی تطبیقاتی برلہ کسور گہ چہ اتقان ایدلور

۱ انشاء ترکی و املا

۱ علم اشیا

۲ ترکیچہ قرائت قواعدکہ تطبیق ایلہ

۱ حسن خط

۱ حفظ سور والہی

۱ اشکال هندسیہ

۲۳ درس

### اوچنچی رشدیہ پروگراماسی

۲ قرآن

۷ عربیہ: صرف، نحو، قرائت عربیہ املا، ترجمہ

۱ اخلاق

۲ عبادات

۱ تاریخ

۲ جغرافیا

۲ حساب کسور

۲ قرائت ترکیہ قواعدینہ تطبیق برلہ

۱ علم اشیا

۱ اشكال هندسيه

۱ حسن خط

۱ انشاء تركى

۲۳ درس

درنچى رشديه پروگرامناسى

۱ قرآن

۸ عرچه ( نحو، قرائت، ترجمه، املا، وانشاء )

۱ اخلاق

۲ عبادات

۳ حساب كسور عاديه واعشاريه

۱ تاريخ

۲ جغرافيا

۱ علم اشيا

۱ انشاء تركى

۱ هندسه

۱ حسن خط

۱ عقايد

۱ قراءه تركيه قواعديله

برنچى اعداديه ايچون دروس

۸ ادبيات عربيه ( كليل، ودمنه املا انشاء عربى، ترجمه )

۳ فقه

۲ دروس البلاغه معانى، بيان، بديع اختصار اوزره اوقوب تمام ايدلور

۲ سير نبى، نور اليقين فى سيرة سيد المرسلين كتابى اوقودلور

۲ حساب، كسور تناسب وفائض تمام بولسه الجبر والمقابل، اوقودلور

۱ جغرافيا

۱ هندسه

۲ تاریخ عمومی

۲ منطق

۲۳ درس

## عاليه ایچون دروس

۳ تفسیر، بیضاوی او قولوب تقیدسز آیتنی آنکلاوغه اجتهاد ایدلور

۲ حدیث، صحیح بخاری

۱ اصول حدیث، نخبه الفکر فی مصطلح اهل الاثر کورسادلور درسنی

مکن قدر احاطه لی ایدلور .

۳ فقه هدایه او قودلور .

۲ اصول فقه شفاهی احاطه لی آنکلاتوغه اجتهاد ایدلور .

۲ الهیات، عقاید حصون حمیدیه او قودلور . صونکفی فلاسفه اصولنچه منطق

۲ عربیات ادبیات

۲ انشاء عربی

۲ علم تربیه الاطفال

۱ حقوق مستعمل اماملر وسائر لرننک نظام حکومتچه بولغان حقوقلاری

آنکلادلور .

۱ تاریخ سیاسی

۱ تاریخ فلسفه

۱ علم اقتصاد



۲۳ درس

## «تنبيه» مدرسہ محمدیہ اساتذہ سی :

۱ عالم جان افندی . ۲ احمد جان افندی . ۳ عبدالله افندی . آپانای

۴ شمسی افندی . ۵ رحیم افندی . ۶ کریم افندی .

۷ صادق افندی علکای . ۸ امین افندی . ۹ شهر افندی .

۱۰ فاتح افندی . ۱۱ ولی افندی . ۱۲ عماد افندی .

۱۳ سید گرای افندی . ۱۴ یوسف افندی .

بونلردین باشقه دورت بش قدر معاون بولسه كرك انشاء الله .



## بشنچی جامع امامی صفی الله حضرت مقاله سی .

۷ نچی ساندین صونک

الحال تعدد زوجاتنی بر جنایتدین ضاناب و حدۃ زوجه اصولی گنه مملکت لرننک اوندون و پار یژکبی بیوک شهر لرننک فاحشه لر هم نامشروع بالالار کوبلگن استاتیسیتیق حسابلری کوسترما کده در .

الحاصل بو زمانده زور مملکتلرده گی ایرلر و خاتونلر آراسنده اولان بزوق معاملاتی بردین و عقل نقطه سندین نظر ایتلسه اسلامیتده تعدد زوجات رخصتی و طلاق مشروع اولنمق هم خاتونلرننک اجنبی ایرلردین بورکانمک و پرده لنمکننک فائک لرینی اقرارغه دین سماوی هم عقل بیور اچقدر هم بیور مشدر . چونکه بولارننک کړک و ضرور ایدکینی بوزمانلرده ایرلر و خاتونلر آراسنده اولان تورلی بزوق حاللر کوسترما کده در شریعت اسلامیه ده هر شیءنی اوّل شریعتکه تطبیق لازم بولوب شریعت اسلامیه ده و حدۃ زوجه ده جبر و ظلم احتمالی آز اولدیغندین هر وقت و حدۃ زوجه اولی و افضل اولسه ده تعدد زوجات هم عقلغه و هم ده حکمتکه موافقدر هم جمعیه بشریه منفعتینه مطابقدر . حیات اجتماعیه که هم اولادانتظامینه ضرری یوقدر . بعضلرننک بوقاعده ده سوء استعمال ایدوب خاتونلر آراسنک عدالت قیلما ولرنندین قاعده که اصلاخلل و ضرر کیلماز . چونکه عالمده سوء استعمالنی قابل بولمغان هیچ بر قاعده یوقدر . و حدۃ زوجه صورتنک بزوقلقده یوروب خاتونینی تربیه قیلمای جبر قیلغان ایرلر آز دگلدر . بوندین و حدۃ زوجه قاعده سینه ضرر یوقدر . بعض کسه لر مجلس لر یا صاب اها لیکه بو تعدد زوجات حیات اجتماعیه که ضررلی دیوب کوستره لر ایمش دین اسلامده بولغان آدم لر که بو قاعده لرنی ضررلی ایدوب کوسترماک ایکتچیلرننک بو مجلسکه حاضر اولوب بونی قارامقی و طنکلامقنی اصلا

جائز دگلدر وضع الهی وقانون الهینی تعییدر . . . . بیت .  
 بویل کوسترش بل شیطان ابتلاسی و آئی بز قیلمالق هر کم مقتداسی  
 تعدد زوجه یه قیلسانک اعتراضی مسلمانلر قیلور بز دین احترازی  
 همیشه اولسون شرع بز گه قاضی نبیلر هم خالق اولر بز دین راضی  
 افندیلر! نظر ایتنکز مدنیت اسلامیه ده هر بر ایرگا بر خاتون  
 دین دورنکه قدر خاتون آلمق ایله مشروع بولغان نکاح برله بولسه هر بر  
 معامله جائزدر . اجنبیه خاتونلر ضرورتسز ایرلر ایله اختلاط هم ایرلر گه  
 یوزلرینی و باشقه زینتلرینی کوسترمک جائز بولمای ایرلر نکاحلی بولغان  
 اجنبیه خاتون ایله فحش قیلودین شدتلی نهی ایدلوب حتی قتل جزاسی  
 تعیین ایتلمشدر مدنیت نصرانیه ده نکاحسز اجنبیه خاتون ایله فحش  
 قیلوق جهتنده جائز کورلمسه بر ایر نکاحنده بولغان اجنبیه خاتونلر ایله  
 هر بر معامله نی قیلوق نظام وقانون بوینچه منع ایتولمامشدر .  
 اما بر نکاحلی خاتون اوستینه ایکنچی خاتوننی نکاحلاب مشروع صفت ایله  
 فائده لنمکدین شدتلی نهی ایدلوب نفی بلد یا حبس و یا قتل جزاسی  
 تعیین ایدلمشدر بوایکی اصولغه نظر ایدنکز قایوسنده خاتونلر حقوقینی  
 حمایه و خاتونلر ناموسینی محافظه بار انسانیتکه قایوسی موافق ایدیکنی  
 حکم قیلمقنی وجداننکز حکمینه قالدوردوق .



## الشیخ محمد عبده .

۷ نجی ساندین صوتک

«بشچی کون کلدکک نفسمه اینک سیوکللی اویون کولسکی دین تمام کونکلم سوندی و حتی که اوزم برلان برگه اویناغان یکنلرگه کورنودین فاچار بولدیم . اوقوغه رغبتیم آرتقان سایون آرتدی . بدنجی کونک شیخ دین (رحمه الله) طریقتکز نه در دیو سورا دم . شیخ طریقتمز اسلام در دیدی . بوند اغی باشقه لر مسلمان دگلر مو ؟ دیو سور دم . شیخ ، مسلمان بولسه لر یا لغانه آنط ایچماسلر و بوش نرسه ایچون نزاع چیقارماسلار ایدی ، دیدی . بوش و قتلر نکزده و نماز صونکنده اوقوغان وردلر نکز نه لر دیو سورا دم . شیخ معناسینی آنکلاب و اویلاب و تفکر قیلوب قرآن کریم اوقودین باشقه هیچ وردمز یوق دیدی . من هم قرآن اوقور ایدم لکن اوقومای و اوگر نمای قرآن ننگ آیاتینی فهم قیلوق ممکن بولور مو ؟ دیدم . شیخ قرآن ننگ بر آیتی ننگ معناسینی آنکلاب اوقوسانک و فوملاب تکرار قیلسانک بوننگ برکاتنده باشقه لارینی آنکلامقنی الله تعالی افاضه قیلور فقط اشدین بوشانغا چدین اللهنی ذکر قیل ، دیدی . شیخ کورسانکان یول ایلان سکزنجی کوندین باشلاب بارا باشلادم و برنی قدر کونلار اوتکچ اوزمنی باشقه بر عالمه گیزار بله باشلادم و بنم کوزمده بیک الوغ کورنگان دنیا بیک کچوک کورونه باشلادی و منکا نارلیغ کورسانکان نرسه لر کونکلمه ایرکنلک بیره باشلادیلر . منم کوزمده بیک کچوک کورنگان معرفت دریاسی بیک الوغ ولدتلی کورونه باشلادی . بتون قایغولرم نارالوب کیتوب کامل معرفتلی انسان بولو و نفسمنی کامل تربیه لاول قایغوسی غنه کونکلمده قالدی . لکن بونکا و صول ایچون بر نیچه کون ایچنک جهالت فارانغولقندین معرفت یاقتیلقه و تقلید زنجیر ندین توهید بولینه چیقارغان اوشبو شیخ دین باشقه هیچ بر مرشدم و بر استادم یوق ایدی . قوند اشلر مدین

کورگانم یخشلیق وناثر اوشبو «کنیسه ادرین» ده شیخ درویش حضورنده بولدی. وبو ترکلکهده سعادتتم بولسه سعادتمننک باشی اوشبو شیخ بولدی. واوشبو شیخ طبیعتتم سویمگان معارفنی سویدروگه وفطرتنده گیزلو خزینهنی نابوغه وسیله بولدی.

«اون بشتچی کونده ایلیمزننک بر آدمینه اوچراب آنامننک منم بولان کورشو ایچون طنطاغه سفر ایتمکه ایدیکنی ایشونکچ طنطاغه ایرشوگه آشقدم. چونکه طنطاده آنام منی کورماسه آنام بونی ایشندکدین صونکره نه قدر هر ایکیمزننک مطلبی بر ایدوکینی دعوی قیلونسهده وبونی نی طریقه اثبات ایدرگه طرشولسهده اصلا قناعت ایتارلک دگل ایدی.

«طنطاغه یونالدم. بووقت ۱۲۸۲. سنه هجریه درس وقتی ننگ اخیر وقتلری ایدی. لکن شیخلردین بریننک قزی وفات ایدوب حزن سببلی عزیه شرحی زرقانینی وایکنچیمی دخی بر مانع سببلی آجرومیه شرحینی اتمام ایتمگان ایدیلر. بودرسلرگه اولتره باشلادم واللغه حمد اولسون، ایشونکان درسلمنی و او قوغان سبقرمنی آنکلای باشلادم. بر آزدین شاکردلرننک بعضیلری بو حالمنی بلوب برگه مطالعه ایچون حضوریمه جیولا باشلادیلر.

رجب آینده بر کون سبقداشلر مغه شرح زرقانینی تقریر قیلوب اولتردقمه آلدیم بر آدم کوردم. باشمنی کوتاروب آنکا کوز صالحاچده «ما املی حلوی مصر البیضاء» ننگ معناسی نه در دیدی. حلوانک فایه؟ دیدم. بولنک بولغان آدم نابار دیدی و فایتوب کیتدی. بوسوزنی کونکلمک ساقلادم و طنطانی قویوب علم ایستا و ایچون مصرغه کیتو صدنک بولدم. بویلننک سوال اورتلرنک ازهرگه باردم و او قویولنده عزلت ایچون شول قدر اجتهاد قیلدم که بر آمگه ضرورتسز برسوز فاتسامده استغفار قیلا ایدم. هر درس یلی تمام بولغاندین صونک ایکی آی قدر تعطیل ایچون شیخ درویش یانینه کیتوب آنده تعطیل کونلرینی اونکاره ایدم. شیخ درویش

یائینه بارغانم سایون قرآن و باشقه علملر او گرانه ایدم. اوشبو شیخ درویش هر یل یائینه بار دقمده نیندای فنلر او قوغانمدین سوراشور و نیندای فنلر او قورغه تیوش ایدیکی حقنده نصیحتلر بیرر ایدی. شیخ معقول کورگان و او قورغه نصیحت بیرگان در سلر ننگ بعضیلری حقنده اول در سلر (فنلر) از هرده او قوامای دیو جواب بیرر دکمه، «علمنی قایدین بولسه ده آلورغه یاری و تلاگان آدم تلاگان نرسه سینی قایدین بولسه ده تابادر» دیوب سویلای ایدی. بوننگ صونکنده از هرگه بارغاج شیخ معقول کورگان در سلرنی او قتوچی مدرس لر از لاب یوری ایدم، لکن قای وقتده تابوله وقای وقتده یخشیلاب تدریس ایتوچی تابولمای ایدی. وشول روشچه سید جمال الدین الافغانی ننگ مصرغه ( از هرگه ) کیلوینه قدر ( ۱۲۸۶ ) نچی یل اخیرلرینه قدر ( عمر اوتکاردم . ۱۲۸۷ ) نچی یل محرم اوائلنده سید جمال الدین الافغانی غه یولقدم. و آندین علوم ریاضیه و علوم حکمیه ( فلسفیه ) و کلامیه دین درس آلاباشلام همه اوزمدین غیرلرنی سید جمال الدین دین استفاده گه دعوت قیلا باشلادم. بواشنی ایشدو از هر مشایخی و آنلار ننگ شاگردلرینی بز ننگ حقده کوب سوز سویلا توگه ویزنی تورلیچه یمانلا و غه داعی بولدی. و اوشبو، شیخ سید جمال الدین دین تلقی قیلغان علملرم درست اعتقاد دین یازدرا و نفسنی آزغو نلقغه کوندروب دنیا و آخرت غیرلر ندین محروم قالدرا دیوز همگه توشولرینه سبب بولدی و شیخ درویش یائینه فایتقاچ آنکا اوشبو واقعه لرنی سویلای ایدم شیخ درویش : «الله تعالی علیم و حکیم در، آننگ علمینه و حکمتینه هیچ علم فائق بولمای. علیم ننگ اینک زوردشمانی جاهل و حکیم ننگ اینک الوغ دشمانی ده سفیه ( احمق ) در الله تعالی حضورنده هیچ علم خوار دگل و هیچ بر نادانلق گوزل اش دگل در» دیور ایدی .

شیخ محمد عبده ننگ اوزیننک ترجمه عالی حقنک خسته لگی آورا یغاچه یازغان مقداری اوشبو قدرلی در. محمد عبده از هرده او قوغان مدتنگ در سینی

آنکلامغان شیخ ننگ در سینه یورمای ایدی وقای بر سینک در سینه بارسه ده قولنده درس کتابینه باشقه کتاب توتوب شیخ درس بیروب بترگانگه قدر اوشبوکتابنی مطالعه قیلادر ایدی. شول روشچه ازهرده اوچیل تحصیل صونکنده درس دین یالوقه باشلاب بر اوقوغان کتابینی ایکنجی مرتبه توتمای ایدی وهر وقت باشقه بر کتاب قاراب فائده لیرا کینی نیکشورور ایدی وهر وقت برینکی کتاب بیکنی فن کوزلار ایدی. ازهرده اوقولغان فنلرننگ هیچ برینه قناعت قیلماس ایدی. آخر الامر کونکلی طنچلانندی: ازهرگه شیخ جمال الدین الافغانی کیلدی ومحمد عبده کونکلی ایستانگان شیلرنی آنک تابدی.

حسن پاشاننگ بیانچه شیخ محمد عبده ۱۲۹۴ نجی یلده مدرسلککه امتحان قیلوناسی بولغاچ بیک چیتونلک برلان مرادینه نائل بولدی. چونکه مشایخننگ اکثری اول سید جمال الدین الافغانی غه اولتورغان کشی دیوب بیک تشدید قیلدیلر. لکن محمد عبده ننگ بو روشلی امتحانده تارلیقلر وباشقه تشدیدلر کوروی اوقوی وتر بیه سی زماننده بولوب اصلاح یولنده وعمل وقتنده هیچ تارقایو کورمادی شول روشچه که توحید درسی ومنطق درس لری اوقوغان وقتنده ازهر لیلردین بیک کوب خلق آننگ یانینه جبولورلار وآنده یانکی اصولده یازولغان وفصاحت وبلاغنده گوزل کتابلار کورورلار ایدی. شیخ محمد عبده هم آنلار برلان مذاکره قیلور ایدی وشول روشچه آننگ یاننده تون بویی اولتورولار ایدی.

شیخ محمد عبده رسمی مدرس بولغاندین صونک بو اشکه (مذاکره وتدریس که) اخلاص کونکل برلان بیل باغلاب توتونغاچ ازهرده علم ودین احیاقیلنوغه یقین بر زمان کلدی لکن مرحوم علیش ننگ سید جمال الدین گه یولقغانی ایچون عبده گه جفا قیلووی سببلی اش توقتای یازوب فالدی. سید جمال الدین ننگ مقصودی حکومت آرقلی مسلمانلر اشینی اصلاح

ايدى چونكه بويول برلان بار وفائدهلى ومقصودكه ايرشوننك اينك يقين يولى ايدى. سيد جمال الدين شاگردلرى ومريدلرى برلان بواشكه كروشديلار وبو وقت خديو اسماعيل پاشا عزل قيلنوب اورينه توفيق پاشا نصب قيلونغان زمان بولغانغه نجاج وقتى ايرشوى قريب ايدى. بو واقعه اصلاح ايچون اينك اهم اش ايدى. لکن خديو توفيق پاشا تخنده فرالانور فرالانماس اوق سيد جمال الدين شاگردلرى ضررينه سوز يتكروچيلر بولدى. وشونكا بناء خديو توفيق پاشا سيد جمال الدين نى ازهردين چيقارتدى وشيخ محمد عبدهده ايلينه (محلّة نصرگه) قايتوب كيتدى. واقعه ۱۲۹۶ هجری يىل رمضان آينده بولدى. موندین مقدم شيخ محمد عبك دارالعلومده تارىخ معلمى ومدرسته الالسن (تلار اوقوله تورغان مدرسه) ده عربيات معلمى ايتوب تعيين ايتولگان ايدى. هر برسندە يانكى اصول برلان اوقونوى سببلى واجتماع وعمران علملرنده مجتهد ذات ننگ مسلكينه سالك بولغانلغندین اوقوتو زمانى اوزون بولسه بايتاق آدملرنى تربيه قیلوب بيك كوب اميدلرنى تركزور ايدى. . . .

۱۲۹۷ هجری يلده صاحب الدولة رياض پاشا رسمى جريده گه محرر تعيين قيلدى وصنكرهده رئيس تحرير ايدى. وقانون مطبوعاتنى قاراو برلان موظف قيلدى. رئيس تحريرنك مصدره چيقا تورغان جريدهلرنى تنقيد وآنلرنى تيكشرو ومصاحمت بولسه بتونلاى توفقاتوغه حقى بارلىقى وحكومت مصالحينى مطبوعات آرقلى خبر ايتمك بوقانوندين قيلندى. بوندین باشقه جريده رسميهده تربيه و آداب وتديبير وغير بتون خلقغه فائده بيروچى اشلر حقنده قسم ادبىده مقاله يازمق رئيس تحرير وظيفهسى اعتبار ايدلگان ايدى.

آخرى بار

### تربيه ننگ تاثيرى

تربيه او گراتو عادتلندر وگه ايتوله تورغان بر عام اير کون سوزدر . بر کشى بر آدم قولنده يا که بر قوم قولنده تربيه لنسه اول کشى اول قوم ننگ عادتي برله عادتلانه ، آنلار ننگ خلقلى برله خاقلانه ، آنلار ننگ بخشى کورگان اشلىرىنى (اول اشلىر نچار ويهان بولسالارده) بخشى کور وچان ويهان سايقان نرسه لرىنى (اول نرسه لرى بخشى بولسالارده) ويهان سايوچان بولا \*

بو مسئله بو اش تجربه برله معلوم وهر کمننگ اشانغان اشيدر وبتون دنيا مونگا شاهددر \*

بو اش ننگ حکمت و فلسفه سنى رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ننگ اوشبو مبارك سوز ندين آنکلامى ممکن حديث شريفى اوشبو: كل مولود يولد على الفطرة حتى يعرب عنه لسانه فابواه يهودانه او ينصرانه او يمجسانه البيهقى و ابو يعلى عن الاسود بن سريع .

ترجمه : هر بالا سلامت طبيعت و صاف خلق اوزره توغادر تلى چيقغاج سوز آنکلاردای بولغاج آنا و آناسى يهوديلىك دين و خلقينه او گراتالار يا که خرستيانلىق غه يا که مجوسىلىك گه او گراتالار \*

يعنى آنلار ننگ او گراتولارى بوينچه او گران آنلار ننگ عادتلرى و عادتلندر و لرى برله عادتلانه بس اصل فطرتنده و توب طبيعتنده بولغان توغريلق و صافلىقى يوقالتا وهر نرسه نى تيوشنچه آنكللا وهر نرسه ده درست اويلا و خلقلىرىنى بوزوب تقليد برله خاقلانه وهر اشد شول تقليدینه تابع و محكوم بولاراق حکم قىلا اوز هوا و عادتینه موافق بولغان نرسه نى (خطا بولسه ده) درست ديو حکم ايته اوز عادتینه و تقليدینه خلاف نرسه نى . (درست نرسه بولسه ده) خطا ديو حکم ايتادر .